

POLITECHNIKA POZNAŃSKA

Wydział Architektury

ul. Nieszawska 13A, 61-021 Poznań, tel. +48 61 665 3301, fax +48 61 665 3300

e-mail: office_darf@put.poznan.pl, www.architektura.put.poznan.pl

KARTA OPISU MODUŁU ZAJĘĆ

Nazwa modułu/przedmiotu		Kod	
TEORIA KOMPOZYCJI		A_K_1.2_010	
Kierunek studiów ARCHITEKTURA	Profil kształcenia (ogólnoakademicki, praktyczny) ogólnoakademicki	Rok / Semestr I/2	
Specjalność -	Przedmiot oferowany w języku: polskim	Kurs (obligatoryjny/obieralny) obligatoryjny – wykład obligatoryjny – ćwiczenia	
Godziny		Liczba punktów	
Wykłady: 30 Ćwiczenia: 30 Laboratoria: - Projekty / seminaria: -		2+3	
Stopień studiów: I	Forma studiów (stacjonarna/niestacjonarna) STACJONARNE	Obszar(y) kształcenia NAUKI TECHNICZNE	Podział ECTS (liczba i %) 5 (100%)
Status przedmiotu w programie studiów (podstawowy, kierunkowy, inny) (ogólnouczelniany, z innego kierunku)			
kierunkowy		ogólnouczelniany	
Odpowiedzialny za przedmiot: dr hab. inż. arch. Sławomir Rosolski, prof. nadzw. e-mail: slawomir.rosolski@put.poznan.pl Wydział Architektury ul. Nieszawska 13A, 61-021 Poznań tel.: 61 665 33 05		Wykładowcy: dr hab. inż. arch. Sławomir Rosolski, prof. nadzw. e-mail: slawomir.rosolski@put.poznan.pl Wydział Architektury ul. Nieszawska 13A, 61-021 Poznań tel.: 61 665 33 05 dr inż. arch. Tomasz Jastrząb e-mail: tomasz.jastrzab@put.poznan.pl Wydział Architektury ul. Nieszawska 13A, 61-021 Poznań tel.: 61 665 33 05 dr inż. arch. Mieczysław Kozaczko e-mail: mieczyslaw.kozaczko@put.poznan.pl Wydział Architektury ul. Nieszawska 13A, 61-021 Poznań tel.: 61 665 33 05	
Wymagania wstępne w zakresie wiedzy, umiejętności, kompetencji społecznych:			
1	Wiedza:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ student ma uporządkowaną, podbudowaną teoretycznie wiedzę ogólną obejmującą kluczowe zagadnienia z zakresu dotyczącego kształtowania kompozycji; ▪ student ma podstawową wiedzę o trendach rozwojowych z zakresu kształtowania formy; ▪ student zna podstawowe metody stosowane przy rozwiązywaniu zadań projektowych z zakresu kształtowania kompozycji; ▪ student ma podstawową wiedzę niezbędną do rozumienia społecznych uwarunkowań działalności związanej z prawidłowym kształtowaniem przestrzeni. 	
2	Umiejętności:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ student potrafi pozyskiwać informacje z literatury, baz danych oraz innych właściwie 	

		<p>dobrych źródeł, także w języku angielskim lub innym języku obcym uznawanym za język komunikacji międzynarodowej w zakresie studiowanego kierunku studiów; potrafi integrować uzyskane informacje, dokonywać ich interpretacji, a także wyciągać wnioski oraz formułować i uzasadniać opinie;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ student potrafi przygotować w języku polskim (i języku obcym), uznawanym za podstawowy dla dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla studiowanego kierunku studiów, dobrze udokumentowane opracowanie dotyczące kwestii związanych z głównymi nurtami i kierunkami z zakresu kompozycji; ▪ student ma umiejętność samokształcenia się; ▪ student potrafi dokonać krytycznej analizy ogólnej i ocenić znaczenie rozwiązań projektowych z zakresu kompozycji; ▪ student potrafi posługiwać się technikami informacyjno-komunikacyjnymi obejmującymi środki plastyczne właściwe do realizacji zadań typowych dla kształtowania kompozycji.
3	Kompetencje społeczne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ student rozumie potrzebę uczenia się przez całe życie, potrafi inspirować i organizować proces uczenia się innych osób; ▪ student ma świadomość ważności i rozumie pozatechniczne aspekty i skutki działalności projektowej, w tym jej wpływu środowisko oraz na kontekst przestrzenny, i związanej z tym odpowiedzialności za podejmowane decyzje związane z prawidłowym kształtowaniem przestrzeni; ▪ student prawidłowo identyfikuje dylematy związane z wykonywaniem zawodu architekta; ▪ student ma świadomość roli społecznej absolwenta uczelni technicznej, a zwłaszcza rozumie potrzebę formułowania i przekazywania społeczeństwu, w szczególności poprzez środki masowego przekazu, informacji i opinii dotyczących osiągnięć techniki i innych aspektów działalności inżynierskiej; podejmuje starania, aby przekazać takie informacje i opinie w sposób powszechnie zrozumiały; ▪ student potrafi współdziałać i pracować w grupie, przyjmując w niej różne funkcje.

Cel przedmiotu - WYKŁADY:

- przedstawienie studentom podstawowych zasad kompozycji, zgodnych ze współczesnymi kanonami estetycznymi;
- przedstawienie studentom procesu projektowania z uwzględnieniem podstawowych narzędzi pracy architekta oraz podstawowych zagadnień związanych z kompozycją w projektowaniu;
- przedstawienie studentom psychofizycznych relacji człowiek-obiekt, oraz zasad projektowania zgodnych z możliwościami percepcyjnymi odbiorcy;
- przedstawienie ciągłości i ewolucyjnego charakteru zmian w projektowaniu elementów kompozycji płaskiej i przestrzennej.

Cel przedmiotu - ĆWICZENIA:

- poznanie psychofizjologicznych procesów i uwarunkowań procesu widzenia i postrzegania;
- poznanie teorii i różnych rodzajów kompozycji graficznych i przestrzennych;
- rozwiązywanie zadań z zakresu kompozycji w płaskich i trójwymiarowych, ze szczególnym uwzględnieniem ich czytelności wynikającej z zachowania właściwych proporcji i relacji między elementami;

Efekty kształcenia

Wiedza:

Efekty kierunkowe	student, który zaliczył przedmiot,		Odniesienie do obszarowych efektów kształcenia
W01	A1_W01	ma uporządkowaną, podbudowaną teoretycznie wiedzę obejmującą kluczowe zagadnienia oraz szczegółową związaną z wybranymi zagadnieniami z teorii projektowania;	P6S_WG
W02	A1_W02	ma podstawową wiedzę o współczesnych trendach rozwojowych z zakresu projektowania;	P6S_WG
W03	A1_W04	ma podstawową wiedzę związaną z etyką zawodu architekta;	P6S_WK

Umiejętności:

U01	A1_U01	potrafi pozyskiwać informacje z literatury, baz danych oraz innych źródeł, polsko- i anglojęzycznych, dokonywać ich interpretacji oraz wyciągać wnioski, formułować i uzasadniać opinie;	P6S_UW
-----	--------	--	--------

U02	A1_U02	ma umiejętność samokształcenia się;	P6S_UW
Kompetencje społeczne:			
K01	A1_K02	postępuje zgodnie z zasadami etyki zawodowej; jest odpowiedzialny za rzetelność uzyskanych wyników swoich prac i ich interpretację;	-
K02	A1_K07	potrafi myśleć i działać w sposób przedsiębiorczy, twórczy i innowacyjny;	-
K03	A1_K08	ma świadomość wagi zagadnień podejmowanych przez architekta i związanej z nimi odpowiedzialności za podejmowane działania;	-
Metody kształcenia			
WYKŁADY:			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Cykl kształcenia obejmuje 7 spotkań, w trakcie każdego prezentowane są dwa wykłady. 2. Wykłady mają formę prezentacji multimedialnych. 3. Struktura i tematyka wykładów, treści programowe oraz wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej dostępne są na platformie <u>eLearning Moodle</u> PP (system wspomagania procesu dydaktycznego i nauczania na odległość), dostępnej dla zalogowanych użytkowników. 			
ĆWICZENIA:			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Cykl kształcenia obejmuje 7 zajęć (2x1,5h). 2. W trakcie każdego zajęcia studenci prezentują opracowane w formie graficznej, lub graficznej i przestrzennej interpretacje tematów ćwiczeniowych. 			
Sposoby sprawdzenia efektów kształcenia			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Przedmiot Teoria kompozycji kończy się egzaminem ustnym, w terminie określonym przez prowadzącego, odpowiedzialnego za przedmiot. 2. Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest uczestnictwo w wykładach oraz uzyskanie pozytywnych ocen ze wszystkich ćwiczeń. 3. Przewidziane są dwa egzaminy sesyjne, przy czym drugi termin jest terminem poprawkowym. 4. Egzamin poprawkowy może mieć formę pisemną, ustną lub pisemną i ustną. 			
Ocena formująca:			
Przeglądy cząstkowe, obejmujące poszczególne tematy ćwiczeń, sprawdzające stopień zaawansowania pracy studenta, prezentowane na forum grupy, wspólna dyskusja nad prezentowanymi rozwiązaniami. Przyjęta skala ocen: 2,0; 3,0; 3,5; 4,0; 4,5; 5,0.			
Ocena podsumowująca:			
Ocena uzyskana w trakcie egzaminu podsumowującego cykl wykładów z przedmiotu. Przyjęta skala ocen: 2,0; 3,0; 3,5; 4,0; 4,5; 5,0.			
Treści programowe			
Spotkanie 1 – prowadzący: dr hab. inż. arch. Sławomir Rosolski, prof. nadzw.			
Wprowadzenie – kompozycja - ogólne pojęcie, definicja			
Wykład 1 - Teoria kompozycji, liternictwo			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Liternictwo- zarys historii pisma 2. Liternictwo w reklamie 3. Liternictwo w piśmie 			
Wykład 2 - Teoria kompozycji - punkt i linia			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Punkt 2. Linia 3. Płaszczyzna 4. Linia i punkty w dziełach wielkich twórców 			
Spotkanie 2 – prowadzący: dr inż. arch. Tomasz Jastrząb			
Wykład 3 - Geometryczne środki wyrazu kształtowania przestrzeni - punkt linia płaszczyzna - kontynuacja tematu			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Punkt 2. Linia - rola linii w kształtowaniu architektury 3. Linia wzroku w architekturze 4. Linie harmoniczne 5. Dysharmonia liniowa 6. Siatki 7. Emocja i energia linii 			

8. Płaszczyzna
9. Płaszczyzna w architekturze
10. Podstawowe rodzaje płaszczyzn kształtowane w projektowaniu architektury
11. Hierarchia linii na płaszczyźnie
12. Centrum energii na płaszczyźnie
13. Kształtowanie płaszczyzn budynku
14. Płaszczyzna sufitu
15. Analiza wybranych projektów i realizacji

Wykład 4 - Geometryczne środki wyrazu kształtowania przestrzeni - bryła. Ruch w przestrzeni

1. Bryła
2. Forma i przestrzeń
3. Współzależność elementów pozytywnych i negatywnych
4. Ruch w przestrzeni – elementy komunikacji przestrzennej
5. Elementy cyrkulacji
6. Analiza wybranych projektów i realizacji

Spotkanie 3 – prowadzący: dr inż. arch. Mieczysław Kozaczko

Wykłady 5 i 6 - Czasoprzestrzenna kompozycja architektoniczna

1. Materia kompozycji wg Witruwiusza
2. Kompozycja w czasie i przestrzeni
3. Budowa aparatu percepcyjnego wg Strzemińskiego, Bielawskiego i Russella
4. Strefy kompozycyjne wg Le Corbusiera
5. Prawo Zipfa w kompozycji architektonicznej. Zasada adekwatności wielkości formy do jej struktury
6. Reguły czytelności kompozycji

Spotkanie 4 – prowadzący: dr inż. arch. Tomasz Jastrząb

Wykład 7 - Kształtowanie formy architektonicznej

1. Forma i jej własności wzrokowe
2. Forma - konwencja
3. Własności wzrokowe formy
4. Kształt
5. Formy regularne i nieregularne
6. Przekształcalność formy regularnej
7. Formalne spięcia geometryczne
8. Artykulacja formy
9. Teorie Juliusza Żórawskiego
10. Zależności między formą a tłem
11. Prostota formy
12. Pole działania formalnego
13. Analiza wybranych projektów i realizacji

Wykład 8 - Zasady artykulacji przestrzennej, prawa kompozycji

1. Osiowość
2. Symetria
3. Hierarchia
4. Rytmy - powtórzenia
5. Odniesienie
6. Transformacja /przekształcenia/
7. Prawa kompozycji
 - prawo hierarchii
 - prawo równorzędności znaczeń
 - prawo punktacji
 - prawo nieograniczonej kontynuacji i przenikania
 - prawo rytmu
 - prawo mutacji rytmu
 - prawo proporcji
 - prawo zmiennych zależności / prawo wielu proporcji /
 - prawo harmonii
 - prawo dynamicznych przeobrażeń
8. Analiza wybranych projektów i realizacji

Spotkanie 5 – prowadzący: dr inż. arch. Tomasz Jastrząb

Wykład 9 - Proporcje - zasady i teorie

1. Proporcje materiałowe
2. Proporcje strukturalne
3. Systemy proporcji
4. Teorie proporcji

5. Człowiek jako miara i cel
6. Kanony proporcji człowieka
7. Złoty podział
8. Moduł Le Corbusiera
9. Złoty prostokąt
10. Linie regulacyjne
11. Proporcje antropomorficzne
12. Analiza wybranych projektów i realizacji

Wykład 10 - Skala w architekturze

- występowanie i brak *właściwej* skali w architekturze
- zależność skali od wielkości
- skala - odniesienia do sposobu poruszania się /człowiek – samochód/
- skala - ocena przez porównanie /zestawienie przeciwieństw/
- wypadanie ze skali, *zła skala*

1. Kategorie skal architektonicznych
 - skala estetyczna
 - skala tworzywa
 - skala ludzka
 - skala położenia
2. Skala tworzywa
3. Skala odniesiona do człowieka
4. Skala odniesiona do sytuacji
5. Wybór odmiany skali
6. Zmiana skali
7. Skala monumentalna

8. Analiza wybranych projektów i realizacji

Spotkanie 6 – prowadzący: **dr inż. arch. Tomasz Jastrząb**

Wykład 11 - Analiza przestrzeni

1. Kreacja przestrzeni, intuicja, miejsce, program
 - przestrzeń *wewnątrzprzestrzenna*
 - przestrzeń podłączona
 - przestrzenie przyległe
 - przestrzeń wspólna
2. Analiza wybranych projektów i realizacji

Wykład 12 - Rodzaje organizacji przestrzennych

1. Organizacja centralna
2. Organizacja liniowa
3. Organizacja radialna
4. Organizacja zespołów
5. Organizacja siatek /organizacja modułarna/
6. Rodzaje organizacji przestrzeni - zależności
7. Analiza wybranych projektów i realizacji

Spotkanie 7 – prowadzący: **dr hab. inż. arch. Sławomir Rosolski, prof. nadzw. oraz wszyscy prowadzący ćwiczenia**

Podsumowanie - wystawa końcowa. Egzamin

Tematy ćwiczeń

Ćwiczenie 1

Liternictwo – wybierz lub opracuj krój liter. Napisz dowolny tekst. Format A3, opracowanie graficzne.

Znak graficzny – opracuj własny logotyp składający się z inicjałów swojego imienia i nazwiska. Format A3, opracowanie graficzne.

Ćwiczenie 2

Przedstaw kompozycję *Punkt zrównoważony przez linie*. Format A3, opracowanie graficzne.

Ćwiczenie 3

Dokonaj przekształceń siatki (np. o boku 10 x 10 cm złożonej ze 100 kwadratów), przez eliminację pierwotnych zależności pomiędzy elementami układu wyjściowego. W czasie transformacji może dojść do:

- rozdrobnienia struktury
- minięcia siatek
- wypadania elementów
- scalania elementów
- cięcia układu.

Zilustruj poszczególne etapy transformacji kompozycji (siatki). Wersję końcową przedstaw w trzecim wymiarze, wyróżniając formy kontrastujące z otoczeniem pod względem wymiarów, kształtu i położenia (zasada hierarchii). Forma pracowania: rysunki i makieta, format A3.

Ćwiczenie 4

Propozycja 1:

przedstaw zależności między formą i tłem na podstawie dowolnej kompozycji (przestrzeń miejska, wnętrze, obiekt architektoniczny, rzeźba w przestrzeni itp.). W pracy zilustruj następujące zasady:

- tło jest nieodłączną częścią formy
- zmiana tła może powodować zmianę formy
- kontur pomaga formie odciąć się od tła
- operowanie formą polega na jej ustawieniu na właściwym tle.

Format A3, opracowanie graficzne.

Propozycja 2:

subiektywne zmiany obiektywnie niezmienniej formy - dokonaj zmiany charakteru dowolnej sytuacji przestrzennej (istniejącej lub zaaranżowanej) przez zmiany zależności między formą a tłem.

Format A3, opracowanie graficzne.

Ćwiczenie 5

Wykonaj analizę kompozycji elewacji budynku historycznego lub jego fragmentu (np. Stary Rynek, Wilda, Jeżyce - Poznań). Wyróżnij osie kompozycji, podziały, rytmy, zależności dotyczące proporcji elementów, skalę obiektu w odniesieniu do człowieka. Przeprowadź transpozycję kompozycji przez zmianę wielkości elementów, mutację rytmów, łączenie podziałów. Zilustruj poszczególne etapy ćwiczenia:

- rejestracja stanu istniejącego
- analiza
- transpozycja.

Koncepcję z podziałem na etapy należy przedstawić na formacie A3. Forma pracowania: rysunki, relief.

Ćwiczenie 6

Zaprojektuj dwie kompozycje złożone z trzech połączonych ze sobą sześcianów o odmiennych cechach. Kompozycja pierwsza - spoista, symetryczna, statyczna. Kompozycja druga - swobodna, asymetryczna, dynamiczna.

Struktura sześcianów może być dowolna - wskazane jest łączenie brył pełnych i ażurowych. Położenie w stosunku do podstawy dowolne. Sześciany mogą mieć różną wielkości (maksymalnie 10x10x10 cm).

Koncepcję należy przedstawić na formacie A3 w postaci dwóch niezależnych makiet. Forma pracowania: szkice, makietka. format A 3.

Ćwiczenie 7

Niewidzialne Miasta - swobodna interpretacja tematu *rodzaje organizacji przestrzeni* - ilustracja wybranego opowiadania z książki "Niewidzialne Miasta" Italo Calvino. Format A3, opracowanie graficzne.

Literatura podstawowa:

1. Arnheim Rudolf, *Dynamika formy architektonicznej*, Wydawnictwo Officina, 2016
2. Arnheim Rudolf, *Sztuka i percepcja wizualna*, Wydawnictwo Officina, 2004
3. Basista Andrzej, *Kompozycja dzieła architektury*, Wydawnictwo Universitas, Kraków 2006
4. Ching Francis, *Architecture: form, space, order*, Wydawnictwo Van Nostrand Reinhold Nowy Jork 1997
5. Ciechanowski Kazimierz, *Podstawy kompozycji architektonicznej*, Wydawnictwo Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 1974
6. Kandiński Wasyl, *Punkt i linia a płaszczyzna*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1986
7. Kandinsky Vasily, *Point and Line to Plane*, Dover Publications, New York 1979
8. Poulin Richard, *Design School: Layout: A Practical Guide for Students and Designers*, Rockport Publishers, Beverly 2018
9. Poulin Richard, *Design School: Type: A Practical Guide for Students and Designers*, Rockport Publishers, Beverly 2017
10. Sumień Tadeusz, *Kreacja i percepcja architektury miasta*, Wydawnictwo Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, Warszawa 1989
11. Sumień Tadeusz, *Forma miasta. Kontekst i anatomia*, Wydawnictwo Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, Warszawa 1992
12. Szparkowski Zygmunt, *Zasady kształtowania przestrzeni i formy architektonicznej*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 1993
13. Strzemiński Władysław, *Teoria widzenia*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1974
14. Szmidt Bolesław, *Ład przestrzeni*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1981
15. Witruwiusz, *O architekturze ksiąg dziesięć*, Wydawnictwo Prószyński i S-ka, Warszawa 1999
16. Wojeński Jan, *Technika literacka*, Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1969
17. Żórawski Juliusz, *O budowie formy architektonicznej*, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 1973
18. Żórawski Juliusz, *Siatka prostych*, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2012

Literatura uzupełniająca:

1. Basista Andrzej, *Opowieści budynków. Architektura czterech kultur*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa - Kraków 1995
2. Fikus Marian, *Przestrzeń w autorskich zapisach graficznych*, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań 1991

3. Jencks Charles, *Ruch nowoczesny w architekturze*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1987
4. Jodidio Philip, *Nowe formy. Architektura lat dziewięćdziesiątych XX wieku*, Wydawnictwo Muza s.a. Warszawa 1998
5. Latour Stanisław, Szymski Adam, *Rozwój współczesnej myśli architektonicznej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1985
6. Norberg - Schulz Christian, *Znaczenie w architekturze Zachodu*, Wydawnictwo Murator, Warszawa 1999
7. Pevsner Nikolaus, *Pionierzy współczesności*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe Warszawa 1978
8. Tatarkiewicz Władysław, *Dzieje sześciu pojęć*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1982
9. Tatarkiewicz Władysław, *Historia estetyki, tom I – III*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2015
10. Zumthor Peter, *Myślenie architekturą*, Wydawnictwo Karakter, Kraków 2010

Obciążenie pracą studenta

forma aktywności	godzin	ECTS
Łączny nakład pracy	135	5
Zajęcia wymagające indywidualnego kontaktu z nauczycielem	63	2
Zajęcia o charakterze praktycznym	72	3

Bilans nakładu pracy przeciętnego studenta

forma aktywności	liczba godzin
udział w wykładach	30 h
udział w ćwiczeniach/ laboratoriach (projektach)	30 h
przygotowanie do ćwiczeń / laboratoriów	35 h
przygotowanie do kolokwium/przeglądu zaliczeniowego	12 h
udział w konsultacjach związanych z realizacją procesu kształcenia	1 h
przygotowanie do egzaminu	20 h
obecność na egzaminie	2 h

Łączny nakład pracy studenta: **5 ECTS**

135 h

W ramach tak określonego nakładu pracy studenta:

- zajęcia wymagające bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich:

30 h + 30 h + 1 h + 2 h = **63 h → 2 ECTS**